

Т. Кузьменко,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри менеджменту організацій та права
Миколаївського державного аграрного університету

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ, ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ У ВСЕСВІТНІЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Одним з новітніх способів використання торговельних марок, комерційних найменувань та географічних зазначень є їх реєстрація як доменних імен. Доменне ім'я використовується для індивідуалізації інформаційної частини Інтернет-сторінок, доменне ім'я допомагає знайти швидкий доступ до потрібної інформації того чи іншого суб'єкта. Завдяки використанню доменних імен робиться доступним пошук того чи іншого виробника. Вони використовуються для позначення сайтів фізичних осіб, юридичних осіб — виробників товарів та послуг.

В Україні недостатня увага приділяється правовій регламентації доменних імен, на жаль, серед науковців небагато уваги приділяється цьому питанню. Серед інших розробкою цього питання займалися такі вчені-цивілісти, як Д. Бойко, В. Бонтлаб, Ю. Вацковський, Т. Демченко, А. Мінков, А. Серго та ін.

В рамках цього питання постає проблема визначення правової природи доменного імені та засад використання словесної частини засобів індивідуалізації як доменних імен.

Найменуванням домену є певне коротке словесне позначення, яке отожднюється користувачем із володільцем домену, є найменування або знак для товарів та послуг юридичних осіб, прізвище або псевдонім для фізичних осіб. Крім того, зазначені користувачі реєструють більш загальні найменування доменів («*car.ua*», «*auto.ua*»), номери своїх телефонів (785555.ua) та інші позначення [1, 881–882].

У сучасній англійській мові слово «*domain*» використовується, як правило,

в значенні «сфера діяльності». Застосовується цей термін в математиці і логіці: слово «*domain*» тут означає певну групу об'єктів, явищ, об'єднаних відношенням до іншого об'єкта [2, 49].

Слід погодитися з позицією вченого юриста А. Мінкова, що домени були спочатку призначені для швидкого знаходження користувачами комп'ютерів (і людей) в мережі Інтернет, доменні імена швидко набули побічного значення як способу ідентифікації підприємців, внаслідок чого почали виникати конфлікти між системою доменних імен і системою способів ідентифікації, яка існувала раніше і охоронялася нормами інтелектуальної власності. Таким чином, система індивідуалізації віртуального, мережевого світу існує як би паралельно системі індивідуалізації «реального» світу: тобто фірмовим найменуванням і знакам для товарів та послуг. Природно, поступово дані дві системи індивідуалізації почали вступати в протиріччя, а доменні імена в рамках одного домену більш високого рівня є унікальними. Всередині одного домену першого рівня ніхто не може зареєструвати назву домену, ідентичну вже зареєстрованому [3, 12].

Доменні імена використовуються для індивідуалізації Інтернет-ресурсу, на якому розміщена інформація про товари, роботи або послуги або для індивідуалізації учасника цивільного обороту. Вони додатково можуть виконувати функцію, аналогічну відповідному знаку для товару та послуг. При цьому первинною функцією все ж таки буде залишатися його функція забезпечення адресації, тобто функція індивідуалізації цього Інтернет-ресурсу [4, 53–54].

Сучасне законодавство України дає підстави для кваліфікації доменних імен як об'єктів цивільних прав, і, зокрема, поняття доменне ім'я (або ім'я домену) використовуються у Законі України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [5] та Законі України «Про телекомунікації» [6] саме в значенні об'єкта права. Видається вірним той факт, що доменні імена прямо не зазначені серед об'єктів права у ст. 177 Цивільного кодексу України, але це не впливає на їх характеристику саме як об'єктів права. Також у чинному законодавстві України не міститься положень, які б визначали сутнісні ознаки доменного імені як об'єкта права та особливості охороноздатності доменних імен. У наш час відсутність таких положень свідчить про недосконалість законодавства та про невідповідність сучасним реаліям.

Нормативне визначення доменного імені міститься у ст. 1 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [5] як ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті. Таким чином, доменне ім'я можна охарактеризувати як словесне позначення, що використовується для ідентифікації частини інформаційного простору та орієнтації користувачів у Всесвітній мережі, пошуку інформації про товари, послуги, характер, сферу діяльності юридичної чи фізичної особи. Дане визначення, безумовно, не розкриває всю багатоаспектність доменних імен як особливих засобів індивідуалізації у мережі Інтернет, але дозволяє більш чітко визначити причини можливих конфліктів між ними та традиційною системою ідентифікуючих позначень. Існуючі в даний час визначення доменного імені мають як переважно технічний, так і юридичний характер.

Доменне ім'я є зареєстрованим в установленому порядку унікальним словесно-цифровим позначенням, що служить для індивідуалізації інформаційних ресурсів у міжнародній мережі Інтернет і замінюючи технічну адресу комп'ютера, підключеного до мережі [7, 60]. На жаль, ані чинний ЦК України, ані його проект не містили вказівку

на доменне ім'я як об'єкт права інтелектуальної власності.

Багато фахівців звертають увагу на доцільність офіційного визнання доменного імені як засобу індивідуалізації. Наприклад, вчений Т. Демченко пропонує визначити доменне ім'я як нове розрізняльне позначення, що застосовується в мережі Інтернет і дозволяє ідентифікувати суб'єкти господарювання та вирізнити їх товари і послуги з-поміж однорідної продукції [8, 6]. Д. Бойко вважає, що доменні імена є засобами індивідуалізації інформаційного ресурсу в мережі Інтернет, які являють собою розділену крапками на окремі частини-домени буквену стрічку, яка складається з певної кількості символів, латинського алфавіту (за загальним правилом), а також цифр та дефіса. Доменне ім'я має виключний характер; головними функціями доменних імен є ідентифікація ресурсу в мережі Інтернет та забезпечення адресації в цій мережі; використання доменного імені обмежено лише поширенням мережі Інтернет [9, 5].

Вчений В. Бонтлаб визначає доменне ім'я як відповідне позначення, здатне відрізнити одних учасників цивільного обороту, їх товари та послуги від інших, має надтериторіальний характер, свою систему реєстрації, управління і може використовуватися для введення до цивільного обороту необмеженої кількості товарів та послуг. Це унікальне слово або словосполучення, яке виступає правовим засобом індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у Всесвітній мережі Інтернет, та за допомогою якого здійснюється адресація до інформаційного ресурсу (масиву, бази даних) юридичних чи фізичних осіб [10, 2]. Видається доцільним уточнення висловленої порзиції, адже не завжди доменне ім'я включає тільки словесні символи, іноді також поєднує образотворчі символи. Доменне ім'я виступає засобом індивідуалізації інформаційного ресурсу як фізичних, так і юридичних осіб. Крім цього, доменне ім'я іноді може трансформуватись у торговельну марку.

При створенні системи доменних імен не було враховано ту обставину, що давно існують засоби індивідуалізації, що знайшли своє юридичне закріплення у міжнародних угодах і національних законах, — це знаки для товарів та послуг і комерційні найменування. Причому за цими зареєстрованими торговельними марками стоять і компанії з певними комерційними найменуваннями, із сформованими звичаями ділового обороту і величезними грошовими коштами, і навіть окремі особи, яких не влаштовує існування в Мережі найменувань, що збігаються з їхніми іменами, але не належать їм самим, тим самим порушуючи їх права. Це призводить до колізії між доменними іменами і торговими марками. Так, наприклад, дві компанії, які на законних підставах користуються однаковими торговими марками, але заявленими на різні класи товарів і послуг, не зможуть зареєструвати їх як адреси Інтернету двічі. Тобто різні виробники можуть мати однакові торговельні марки, зареєстровані для різних класів товарів. Однак тільки одна з компаній, яка звернулася із заявкою першою, може зареєструвати доменне ім'я, що відповідає її торговельній марці [11, 44].

Слід звернути увагу на те, що в найзагальнішому вигляді засіб індивідуалізації може бути представлений якимось символом, який служить цілям орієнтування в навколишньому оточенні і прийняття того або іншого рішення. Вказаний символ — носій образної інформації про виробника конкретного товару або послуги або про самі запропоновані товари чи послуги. За своєю природою засоби індивідуалізації відносяться до числа образних знаків, оскільки не є частиною того, що вони позначають.

Чинним законодавством України визначено спеціальний порядок реєстрації доменних імен. Р. Майданик [1, 887] виділяє такі умови надання правової охорони доменним іменам: відсутність зареєстрованого тотожного доменного імені; дотримання вимог до синтаксису доменних імен; дотримання спеціальних вимог до суб'єктного складу реєстрантів залежно від виду домену, в якому

реєструється доменне ім'я; неприпустимість порушення реєстрацією доменного імені прав володільців інших суміжних об'єктів. Зокрема, забороняється реєстрація доменного імені, що порушує права інших осіб, за умови відсутності у реєстранта прав на інший об'єкт, тотожний за виразом доменному імені; забороняється реєстрація приватними особами в якості доменних імен офіційних назв держав, державних органів та установ; дотримання правил моралі та етики, що передбачає заборону реєстрації в якості доменного імені позначення, яке містить непристойності, нецензурні слова або має дискримінаційну спрямованість.

Вважаємо, що включати до умов охороноздатності доменного імені, скажімо, вимогу про відсутність аналогічного зареєстрованого доменного імені немає сенсу, оскільки зареєструвати таке доменне ім'я в принципі неможливо.

Таким чином, на підставі викладеного можна зробити такі висновки. Доменними іменами є унікальні позначення, що складаються з обмеженого числа словесних і образотворчих засобів, які є ідентичними словесному чи іншому за формою вираження засобу індивідуалізації фізичних осіб чи юридичних осіб, та використовуються як спосіб адресації, що сприяє вирізненню інформаційних ресурсів в мережі Інтернет.

За своєю видовою належністю вони відносяться до системи об'єктів права інтелектуальної власності, що обумовлено сукупністю притаманних цьому об'єкту ознак, а саме: нематеріальним і виключним характером. Використання його має міжнародний характер, оскільки не може бути обмежене кордонами певної країни. Водночас відсутність зазначення в законодавстві про доменні імена як виду об'єкта інтелектуальної власності обумовлює можливість лише поширення на цей об'єкт положень про право інтелектуальної власності і визнання його невизнаним законом нетрадиційним об'єктом права інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, доменне ім'я, торговельна марка, засоби індивідуалізації, позначення, інформаційні ресурси, мережа Інтернет.

У статті досліджуються питання індивідуалізації інформаційних ресурсів у мережі Інтернет. Надається визначення доменного імені, аналізуються їх види. Розглядається практика використання торговельних марок, комерційних найменувань як доменного імені, як засобу індивідуалізації інформаційного ресурсу мережі Інтернет.

В статье исследуются вопросы индивидуализации информационных ресурсов в сети Интернет. Определяется понятие доменного имени, анализируются их виды. Рассматривается практика использования торговых марок, коммерческих наименований как доменного имени, как средства индивидуализации информационного ресурса в сети Интернет.

The article examines the issues of individualization of information resources on the Internet. We define the notion of a domain name, analyzes their views. The practice of the use of trademarks, trade names as domain name, as a means of identification information resource on the network Internet.

Література

1. Аномалії в цивільному праві України : навч.-практ. посіб. / [Р. А. Майданик, С. М. Бервено, Н. І. Майданик та ін.] ; відп. ред. Р. А. Майданик. — К. : Юстініан, 2007. — 912 с.

2. Серго А. Правовое понятие доменного имени // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. — 2006. — № 9. — С. 49.

3. Минков А. М. Рассмотрение споров о доменных именах в соответствии с процедурой UDRP / А. М. Минков. — М. : Волтерс Клувер, 2004. — 304 с.

4. Вацковский Ю. Ф. Доменные споры. Защита товарных знаков и фирменных наименований / Ю. Ф. Вацковский. — М. : Статут, 2009. — 190 с.

5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15 груд. 1993 р. № 3689-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7.

6. Про телекомунікації : Закон України від 18 листоп. 2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 12. — Ст. 155.

7. Лебедева Н. Проблемы использования средств индивидуализации в сети Интернет // Право и экономика. — 2006. — № 8. — С. 60.

8. Демченко Т. С. Проблеми гармонізації законодавства України про товарні знаки з міжнародно-правовими нормами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. С. Демченко. — К., 2002. — 17 с.

9. Бойко Д. В. Правова природа доменних імен Інтернет : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Д. В. Бойко. — Х., 2005. — 21 с.

10. Бонтлаб В. В. Цивільно-правове регулювання доменних імен : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. В. Бонтлаб. — К., 2006. — 15 с.

11. Лазуренко Ю. Правовая охрана товарных знаков // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. — 2004. — № 9–10. — С. 44.